

DEO OPTIMO MAX. UNI ET TRINO,

VIRGINI DEIPARÆ, ET S. LUCÆ,
Orthodoxorum Medicorum Patrono.

QUÆSTIO MEDICA.

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS,
manè discutienda, in Scholis Medicorum, die Martis decimâ sextâ
mensis Martii, anno Domini M. DCC. XLV.

M. GUILLELMO DE MAGNY,
Doctore Medico, Præside.

An Conchyliâ marina salubria?

I.

*Nec perit in tanto quicquam (mibi credite) mundo
Sed variat faciemque novat, nascique vocatur
Incipere esse aliud quàm quod fuit ante, morique
Desinere illud idem.*

*Pythagoras apud
Ovid. Metam. lib. 15.*

A scilicet omnium corporum est *κατάστασις* ut propriis quibusdam affectionibus seu modis contineantur. Ut præsentis modi prioribus succedere, ita & novis cedant necessum est. Res quæ vocantur substantiæ perpetuè durant: Corporea assiduè mutantur: Ipsa mutatio modus appellatur. In admirabili modorum varietate & vicissitudine orbis pulchritudo posita est. Quid ortus & interitus corporum nisi novæ affectiones rei corporeæ? Quid nova corpora nisi Entia modalia, cum propriis modis, quibus à cæteris distinguuntur, peritura? Hinc *αὐτοτελείῃ ἀδύνατος*. b *Omnium versatur urna: seriùs, ocidit fors exitura.* Perennis partium nostrarum attritus & effluxus novos quidem sed deteriores tandem nobis afferunt modos. His secedit omnium deterrimus, Mors. Qui hominis naturam constituunt modi brevi perirent, nisi corpus alimentis continuò

Nec species sua cuique manet, rerumque novatrix ex aliis alias reparat natura figurat. ibid.
a *Hesiod. Opera & Dies. vers. 416.*
b *Horat. Od. 32 lib. 1.*

A

e Ovid. *ibid.*

renovaretur, e nec quod sumusve sumusve eras erimus, etiam si iidem. Felices qui sibi maturare nesciunt mortem! Infida illa ex porulentorum & esculentorum conquississimorum ingellione suavitas adeo mollior in sensus illabitur, ut cum necessitate confundatur. Sapienter studuit natura fibris & glandulis ventriculo bene muniendo: Totius quippe corporis est culina, officina & quasi promus condus. Tria *χρόσιον* in eo perficiunt. Liqueor gastricus, calor, contractio fibrarum cum ventriculi tam diaphragmatis & musculorum abdominis. Liqueor gastricus ex glandulis ventriculi secretus congenerique salivæ conjunctus, egregia pollet incidendi vi. Cibos in ore comminutos mollior, diluit & solvit in liquorem. Solutionem non parum adjuvat ceu balneum (ut aiunt) vaporis, ventriculi vicinarumque partium calor. Vix credas quantum conferat ad assumptorum concoctionem fibrarum ventriculi, diaphragmatis & musculorum abdominis mollis attractio, quæ è glandulis ventriculi liquor undecumque instillatur in omnes ciborum partes. Hos subiungunt & veluti pinfunt diaphragma ad planum suum situm descendens & musculi abdominis opposito moru se contrahentes. Qui vitæ suæ consulunt utantur alimentis non solum *ιν χυμῶν, ὑγιεινῶν ἀλλὰ ἐντομάων καὶ ἰνκουλῶν*. Sanitas divinum illud condimentum sine quo vita plene acerba est, ventriculo maxime suam debet integritatem *καὶ τῆς σωματικῆς πύλης πρὸς τὴν αἰσθησιν*.

Hipp. lib. 4. de morbo.

a M. J. Bondin, Sereniss. Delpini Archiatr. in Eruditiſſ. Theſi. an Oſtreum cruidum eſſe ſalubre rima?

Extrait de Vicijs

II.

SUMMA tuendæ sanitatis ratio in alimentis eligendis & assumendis versatur. Ad id omne punctum feret, qui beatus sciet familiare alimentum alienumque internoscere. Corpus reficiunt alimenta vel inficiunt. Juvant vel nocent. Eorum qualitates ut & cæterorum mixtorum non tantum à principiorum ex quibus constant naturâ, sed ab eorum mixtione pendunt. Mixtorum vis est propago quædam ac veluti soboles mixtionis. Hujus infinitæ propemodum varietates. Cum primordia rerum nos lateant, Principia mixtorum Medicis non dicenda sunt ea in quæ ultimò resolvuntur, sed quæ mixtorum naturis explicandis inserviunt. Ne movearis curiosâ Chymicorum diligentia qua omnia in unum vertere posse gloriantur. Quid quæso unius rei opus potest explicari? Chymia tamen regina sti artium, nimiam plerumque vim corporibus inferit, ut genuinas eorum moleculas nobis aperire possit. Non solum aquam, terram, oleum & sal pro principiis habetas, sed eorum etiam varias species: Olei v. g. res vulgò occurrentis differentie: destillatione conveniunt, viribus discrepant. Odorom emanat è Moscho, Ambarâ, Zibethâ, Thure, Balsamo, Terbinthinâ, plantisque aromaticis: Inodorum plurimis Plantarum seminibus inest: Fœtidò scarent Bitumien, Sulphur, Petrolæum, cæterave id genus. Multas salis species in aquâ solubiles, ad calorem concretescentes, virium plane contrariarum ubivis disseminavit Παντοκρατορ: Marinum scilicet, Ammoniacum, Nitum, Vitriolum, Alumen, Salurinosum & Sal alkali fixum, sal Tartari non ab simile. Urinosum exhalat ex terræ rudemibus lixivio, animaliumque lotio, additâ calce. Alkali fixum non solum in aquis Vicienſibus aliisque, sed per Orientales plagas adeo latè spargitur, ut ad saponem conficiendum adhibearur. Ne re morer, audi quo rem deducam. Si quis petat v. g. quâ vi nonnullæ plantæ febrem propellant, meatus aperiant, urinas ciant, sudores moveant. Nonne fatius est eas proprietates referre ad sal Ammoniacum, vel aliud nomen cum sulphure conjunctum & aquâ dilutum quàm ad merum acidum vel alkali? Ex iis plantis liquores acidos, urinosos oleaceosque varii generis extrahi constat. Quid autem sal Ammoniacum nisi concretum quoddam ex acido & urino? Febrifugum, aperiens, diureticum, diaphoreticum, præcipue si cum oleosis miscetur. Quæritur qua ratione plantæ quædam abstingant? Nonne credibile est eas Alumine abundare, cum analysi chymicâ plurimùm liquoris acidi & terræ ex illis eliciatur? Quid Alumen quæso nisi tetra acido imbuta? Hæc philosophandi ratio Medicos decet quos sensuales artifices dixere. Subtiliorem aucupentur alii. Enimverdò quid ipsa tellus mixtorum parens, plantis ministrare potest in pabulum præter seipsam, rum aquam oleicam ac salis species? Animalia frondibus ac gramine pasta, cui suum sal volatile sulphurque debent, nisi plantis? A frugibus & animalibus quibus vescitur homo, sua suscipit principia. Quid plura? Tellus in sinu suo eadem vicissim & continuo recipit, futuris corporibus largitur. Cæterum motus, Περίχρυσον naturæ instrumentum, æthere quoque tam capax ornus figuræ quàm nullius tenax, actionis potius quàm compositionis principia videntur.

III.

ΟΨΤΡΕΑ^a ἀπὸ τοῦ ὀστρακὸς Testa & a Ὀστράκιδημα Græci, Latini Testacea appellantur animalia, quæ durò siliceoque ac fragili tegmine, restæ instar muniantur. Cornu ad ignem mollior, testa in calcem abir. Hinc restudo à testaceorum genere excludenda. Ab Ostracodermis^b Μαλακίγνακα seu crustati pisces, Locustæ, Allaci, Cancii, cæterive

a Arist. Hist. anim. de Gene. anim.
b Arist. *ibid.*
c Plin. lib. 11. cap. 37.

non solum a crusta ténacitate sed caudâ, cirris & brachiis quæ Græci *χαλαί* vocant, distinguuntur. Cancellus utriusque naturæ particeps. Conchylionum voce, nunc pro conchâ propriâ, nunc pro univulvi Testaceorum genere usus est e Plinius tunc antiquioris doctrinæ compendium. Hanc ultimam acceptionem à f Græcis desumptam lubenter sequimur. Conchylia ratione testæ, vel animalium in eâ degentium univulvis, bivalvia, turbidula, tubulata, *κατασφύρα*, *ἀκροσφύρα* dicenda sunt. Mirum tot millia Conchylionum ad pauca genera, notis quibusdam propriis commodè revocari posse. Hæc sunt Lepas; Balanus; Eruca; Dentale; Murex; Buccinum; Murex; Purpura; Baccino; purpura; Peribolus; Turbo; Verticillibus; Cochlea; Helix; Nerita; Auris marina; Lais; Medea; Nautilus; Concha; Conchula; Ostrea; Mitulus; Pinna; Pholas; Pecten; Pectunculus; Tellina; Chame; Solen; Echinus. Non eadem omnibus dignitas. Quod majora sunt eo minus edulia. Nulla insalubria; Nonnulla cathartica; Quædam insuavia; Plura dulcissima & saluberrima. Univulvis & turbinatis inest densissimum pectorale cuius ope incedunt, fibris omnifariam se contrahentibus. Anteriùs progrediuntur, anteriori margine firmiùs hærente saxo, posterioribus ad anteriorem adductis fibrarum contractione. Margine verò posteriori saxo affixo, fibrarum relaxatione anteriore porriguntur. Bivalvium valvæ Spondylò seu musculò fibris rectis compositò arcu præcluduntur. Ostreorum crudorum Spondyli tam ori grati & molli quam coctorum insuavis & durus. Omnium Testaceorum interanea mollia sunt & plerumque suavissima. & Palma mensuram duò jom tribuitur Ostrea. h Sed non omne mare est generose fructu testæ. Laudant i Medula, Rupellana, Cancelli, Diapensia Galli; Liburnica, & Tarentina & i Lucina Itali; Dordrechtiana Batavi; Rutupina & Colcectrienfis Angli; Lesbja Chià; Cyzicena Constantinopolitani; o Cyprienfis neque dulciora, neque teneriora esse alla compertum est. p Omnibus Testaceis inquit Gælcus ejusmodi est commune, ut salsum in carne succum continent; qui alvum subducit. Ostrea quidem valentius subducunt, corpus verò imbecillius nutrit; duriora verò difficilior quidem coquantur sed magis nutriunt. Si succus salsus nec alvi solutio conveniant, discat ab eodem q magistro, bis terve in optimâ aquâ elixanda testacea. Ostrea cruda vorare non solum suavis sed salubris. Ipsa per se jucundissima sunt. r Glacie alterata, præsertim annotina, decorum cibus, antiquis non ignotus, s qui etiam ea cruda mandebant & in fartagine frigeabant. Quocumque modo sumantur testacea s stomachum amicè resciant, fastidiùs medentur, u alvum leniter molliunt, convalescentibus non minus quam sanis convenientissimus cibus.

u Si dura morabitur alvus, Mitulus & viles pellunt abstinentia vescha. Horat. lib. 2. sat. 4.

IV.

IMMENSAS maris opes quis non miretur! Abundat Cetaceis, Balenâ, Phocâ, Delphinis, Phylæteris, Pristis, Xiphiâ, aliisque bellis admirandæ magnitudinis. Quadrupedibus non caret, neque volatilibus piscibus. Plures *ἀνθρώποι*. Tantâ copîâ & densitate nascuntur in eo Lithophyta, Madropota, Coralla ut sylvarum imagines referant. Luxuriant Fuci, Pori, Alcyonia, Algæ species cæteræve plantæ a terrestribus longè diversæ. Non tantum aqua dominatur in salo, sale & sulphure confertum est. Aquæ marinæ suum non deest acidum. Oleum tartari perturbat, dealbat, ita densat ut coagulum deorsum petat. Neutrquam id efficit solutio salis marini. Sulphure scæter lentus ille humor seu mucus quod rotas maris fundus sternitur. Hunc adeò lubricum facit, ut recedente æstu inivius sit. Quid autem mucus ille marinus nisi oleum piscium continuò putrescentium cum aqua salsa assidue jactatum? Ed nutriuntur plantæ marinæ extrinsecos earum meatus pervadente. Piscibus Facis & Algâ aluntur pisces. Testacea quæ saxis hærent nec loco moventur eodem mucus tanquam pulte sustentari probabile est. a Americanis illis Ostreis, Mitulis & Balanis, ramis arborum ad litorea innascentibus quid alimenti, quæso, suppeditari potest ab æstuantibus fluctibus nisi sulphurea illa pinguedo? Ab Ostreis abstineas nisi annotinis, mensibus æstivis. b Compertum in Ostreis humorem iis scitificum lactis modo effluere. Lac illud seu potius vitale, virus grave ovisque forte fortum obvio cuique corpori adherescit in fundo maris. Glutinis fortasse ne ova dissilantur & succi alibilis ut excludantur munia præstat. c Apud Byzantinos tanquam verum Ostreorum semen spargi, ante nos, Petrus Gillius ab indigenis accepit. Ex eo, ut videtur Rondeletio, nascuntur Ostrea non secus ac Fungi ex fungorum decocto. d Apud Rhodum insulam in vasculis quæ nautæ in mare projectant, germinant. Experimentum male successit Chiis, quia Ostrea de Lesbio in tempestive translata fuerunt. Mirè pullulant apud nos: Cum primum excluduntur vix conspicua, paucis interjectis diebus apta ut vorentur. Vis delicatiora fieri, nitte in vivaria

d Ut voluit Scallin. in Hist. anim. Arist. & Rond. de Pisc. lib. 18. cap. 1. e Lib. 9. cap. 36. f Arist. ibid. g Si videretur Xiphiâ. Epichar. in Nuptiis Hebes.

Verro Conchylia appellat. lib. 4. de ling. lat. g Plin. lib. 32. cap. 6. h Horat. lib. 2. sat. 4. i De Medos, à Medulis Aquinaria populis ad officia Garumina, & Gill. Noë. Anie. lib. 7. cap. 16.

1 Senec. Strab. Ovid. Juven. Plin. n Rumpinoque edisse fundo. Juven. sat. 4. o Rumpino Britannia oppido littorali.

n De Glocester. Charlet. Oron. p Plin. ibid. q Lib. 3. de alim. facult. cap. 33. r Galen. ibid. s Addidique luxuria frigida obviat navi, summa munitione & maris ima miscens. Plin. ibid.

t Gal. ibid. & Marcob. Saturn. lib. 3. u Plin. ibid.

a Hist. des Antill. du P. de Terre. tom. 2. b Plin. lib. 9. cap. 51. c Gill. apud Rond. de Test. lib. 1. cap. 37. Rond. ibid. d Arist. de Gener. anim. lib. 3. cap. 11.

c Plin. lib. 32. cap.

6.

50.
 ὁ Ὀρεκώδης ἐξήντη
 οὐκ ἔσται ; πρὸς τὴν
 κήρυκτι, γρήγορι, οὐκ ἔσται.
 αὐτὸς δὲ τὸν αὐτὸν αὐτὸν
 ἐκείνῳ Suid.

h Martin, in *Atl.*
Sim.

i Tà. d'è ἵσται ὡς
πρακτικὰ ἡνὸς. de
Gen. anim. lib. 3.
cap. 11.

• Sic appellat Aris-
toteles Ostrea qua in
flagnis & non longè ab
aquis dulcibus inueniuntur.

Κρατῆρας θῆγας θαλάσσης
 ἔσαν λίμνη ἢ ποταμός,
 παροικίστεα, γύρεται γύρ
 ἔλκεται ἔ μύζανται ἔ

ut pingueſcant. e *Gaudet & peregrinatione, transferriq; in ignotas aquas.* Cæteri & *piſces*
attritu ventrum coctum tantâ celeritate, ut viſum fallant. An Oſtreorum ova in mediis aquis
à ſemine maris fecundantur? Copulari certè nequeunt ut turbinate & univalvia. q An ne-
que feminæ neque mares Coralli & Madreporæ ritu propagantur? ²⁴ Apud Sinienſes, ſi ſi-
des hiſtoricis è contuſis Oſtreis atque guttatim per compoſ paluſtris fatis oſtre ſuavia
prodeunt. Dubium ergò an ullius ſint Sexûs? Nec immerito videtur à Ariſtotele Oſtreæ
plantas aquaticas appellari. κ *Αμφιπόρι* pelagiciſ ſulciora ſunt, ſuaviora, ſucculentiora.
Circa oſtea Sequæ quæ populofa aluit urbes, valdè pingueſcunt. *1. Gule t dulcibus*
âquis & ibi plurimi inſiſſunt annes. Ne miteris quod ventriculom roborent & appetentiam
exicitent. *2. Oſtreorum aquam ventriculi fermenti perſimilem demonſtrat expiratio & iſdem*
eſſe ſalubris reſertum, quibus alimentorum diſſolutio perſectur. Eorum proſectò fucus perinde
ac Mitulorum, Tellinarum, Pectinum aliorumque id genus: Helioropii colorem vividior
nunc reddit ac ſublucati mercurii ſolutionem ex limpida candiorer, coagulò doctum
tendente. Id iplum præſtat liquor gaſtricus ex ventriculi glandulis bene loris ac terſis ſtil-
lans. Uterque ſuccus ſyrupo violacò ſubviridem colorem affert. Ergo utriusq; ſai quoddam
ineſt volatile, moderatè urinoſum, blandò ſulphure non deſtitutum.

γλαυκίτης, *Atb.* 1, 3. I *Plin.* lib. 32. cap. 6. m-M. J. Boudin, *Sereniff.* Delphini *Archiat.* ibid.

5

NON omnes eâdem capimur efcâ. Salivam aliquibus radices & olera, aliis fastidium movent. Nonnullis fructuum varietas & læticia in deliciis funt. Ab his abhorrent fcorpophagi. Non minùs innoxie vorant crudas carnes Anthropephagi quàm femioftas Hifpani, femicrudas Angli, mediocriter coctas Galli. Lapones, Norvegi, Baravi pifcibus crudis & ad tolem exsiccatâ delectantur: iufdem butyro, fale, pipere, oleo, garo conditis *Conchylia* noftres. Ex quo genus hominum caput expoliri, caput & voluptatis artes invenire. Voluptas crapulæ foror læpîdis. relinquât caufas penitenti quàm recordandi. Homines olim longæviores quos medicos & folâ naturæ operâ elaboratos fovbat cibus. Perpetuo nunc in occafum decurſurus, immati tyranno, gulæ fervientes. Carnibus cum modo ac delectu fumptis nihil præſtantius, fine modo, deterius nihil. Rara in eorum ufu frugalitas. Nulli paucitate, multi exuperantiâ obnoſcunt. Valentius nutriunt quàm cætera alimenta, fed excrementorû faciunt ingentem provenum, appetitum dejiciunt, plûs ſaginant quàm corporis habitum conſervant, diuturniorem faciunt ſomnum, mentis aciem hebetant. Ne credas finitili fimilibus nutrienda. Anne Boves, Lepores, Coniculi, Oves carnisbus paſcuntur? Imò Gallinæ, Perdices, Phaſiani, Attagenes, Urogalli eſti quæ ſint delicatiora cibaria, herbis earumque feminibus, inſectis & ſtercore veſcuntur. Totus homo fulphur & fal urinoſum flammam facilè concipit, ſi addatur igniculus. Concedas potiùs quæ temperando, ſalium volatilium impetum cohibeant, ſulphurum exardeſcentiam inſubeant, humorum æſtum moderentur. His ſuccedit fluidior lentior, qui tantum naturæ facieſcit negotium. Paucis illa referar quæ elabuntur, pluribus opprimitor. Salus hominis eſt appetitum vigere, languēſcit niſi alimentis convenientibus excitetur. Caveas igitur â carnum præſtantiâ, â vinorum fervore, â piſcibus butyro vel oleo inſatantibus. Cibi condimentum ſi fames, non embanmama, non inſinctus, non cupidie, non blanda venena. Alias luridâ bile ſuffuſus vel impurâ colluvie ſcroſa tumidus ad cymbam juvenis progrediare. Si jucundâ atque ſalutares epulas queras, non raro Conchylia cruda potiùs quàm cocta cæteris alimentis immiſcas. *Exuperet* hæc menſa omnibus fermè convenit, maximè aſoris, qui ventris principia ad prandium crudiores veniant variæque obſoniorum ſaburrâ ſe ingurgitant. Multiplex hojus alimenti doſt eſt, quod ſuaviter nutritat, ventriculû fermentum â cæteris alimentis vitium inſtauret, coctionem promoveat, â lortum provocat, alvumque leniter molliat.

Πρωτοβιβλίον το πρώτον.
 Αθην. β. 3.
 Tostis marcentem
 squillis recreabis &
 Afrā potorem rocleā.
 Hor. lib. 2. sat. 4.
 a Diocles Carystius
 de inend. valeind.

Ergò Conchyliā marina salubria.

Proponebat Parisiis, JULIANUS HINGANT, San-Briocensis;
Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Parisiensis Baccalaureus,
A. R. S. H. 1745. à sextâ ad meridiem.

Tyis QUILLAU, Universitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1745.